

Els 20 referèndums d'independència dels darrers 43 anys

written by Iolanda Bethencourt | 24 de maig de 2016

En aquest article fem un repàs cronològic als referèndums o plebiscits d'independència que, amb caràcter polític vinculant, s'han celebrat entre 1973 i 2014, i entre els quals s'inclouen tant els plebiscits acordats amb l'Estat dominant com els no acordats amb l'Estat dominant, altrament anomenats **unilaterals**.

Els referèndums d'independència són procediments per a legitimar la voluntat de la ciutadania d'una nació d'esdevenir independent i recuperar la seva sobirania històrica. Es poden celebrar com a pas previ a la declaració (o proclamació) d'independència (com ara els països bàltics o Montenegro), o per ratificar la declaració d'independència (com ara Ucraïna) o per ratificar la constitució sobirana (com ara el cas de la República de Tatarstan).

Habitualment, els referèndums d'independència es plantegen amb un pregunta que requereix resposta binària de Sí o No. Tanmateix, trobem alguna excepció, com ara el referèndum de Puerto Rico (2012), on es va plantejar una pregunta tipus arbre: en el cas de triar el No, els votants podien triar entre tres alternatives. També hi ha casos en què s'estableix un sistema molt simple, com ara el cas del referèndum de Croàcia (1991), on no es formulava cap pregunta sinó que els ciutadans triaven paperetes de color blau per votar Sí i de color vermell per al No. O el cas de Sudan del Sud, on la papereta incorporava només les paraules "Unitat" i "Secessió" i el dibuix corresponent, pensat per a la població que no sap llegir.

S'observa que dels sis casos de països amb referèndums acordats, en tres d'ells, la resposta va ser contrària a la independència (Irlanda del Nord, Puerto Rico i Escòcia), en aquests casos van ser realitzats en contextos occidentals democràtics. Mentre que en els altres tres, la resposta va ser contundentment favorable (Montenegro, Timor Oriental i Sudan del Sud), es van realitzar en context de coacció militar i repressiva dels Estats dels quals es volien emancipar (Sèrbia, Indonèsia i Sudan, respectivament), i foren tutelats per organismes supranacionals. D'altra banda, cal notar que, en molts casos, els referèndums que donaren resultats que fregaven el 100% de participació i a favor, es realitzaren en un context de democràcia incipient o inexistent, i per tant amb poques garanties democràtiques. Malgrat això, els Estats independenditzats resultants han estat reconeguts àmpliament. Un cas especial seria el referèndum del Quebec, que fou convocat i organitzat de manera unilateral, però que va acabar sent "tolerat".

Val a dir que la majoria de referèndums d'independència s'han celebrat de manera unilateral, i en tots aquests casos el resultat va ser favorable a la secessió i reixiren en culminar la independència, amb l'única excepció de Tatarstan, que als dos anys de celebració del plebiscit va passar de nou a l'òrbita russa. Una altra excepció seria el referèndum del Quebec, que no fou acordat, sinó unilateral però acabà sent "tolerant", i va guanyar el "no".

1. Irlanda del Nord. Acordat, 8 de març de 1973. Doble pregunta:

- *Vol que Irlanda del Nord continuï formant part del Regne Unit?*
- *Vol que Irlanda del Nord s'uneixi a la República d'Irlanda fora del Regne Unit*

Resultat: 98,9% a favor de la primera opció i un 1,1% a favor de la segona opció, amb una participació del 58,66%

2. **Eslovènia**. Unilateral, 23 de desembre de 1990.

- *La República d'Eslovènia hauria d'esdevenir un estat independent i sobirà?*

Resultat: 88,5% a favor amb una participació del 93,5%.

Context: Per legitimar-lo es demanava una majoria absoluta del 50% més un, sense requeriments de participació mínima. Cal tenir en compte que un 2,8% no van poder votar per estar a l'estranger o en accions militars, i aquests no es van incloure en el còmput final.

3. **Lituània**. Unilateral, 9 de febrer de 1991.

- *Està a favor que l'estat lituà esdevingui una república democràtica independent?*

Resultat: 76,5% a favor, amb una participació del 84,74%.

4. **Geòrgia**. Unilateral, 31 de març de 1991.

- *Dóna vostè suport a la restauració de la independència de Geòrgia d'acord amb l'Acta de Declaració de Geòrgia de 26 de maig de 1918?*

Resultat: 99,5% a favor amb una participació del 90,6%.

5. **Estònia**. Unilateral, 3 de març de 1991.

- *Voleu la restauració de la sobirania de l'Estat i la independència de la República d'Estònia?*

Resultat: 82,9% a favor, amb una participació del 78,4%.

6. **Letònia**. Unilateral, 3 de març de 1991.

- *Està vostè a favor d'una República de Letònia independent i democràtica?*

Resultat: 73,68% a favor, amb una participació del 87,56%.

7. **Croàcia**. Unilateral, 9 de maig de 1991.

- **No va haver-hi cap pregunta.**

La ciutadania triava entre una papereta de color blau si volien la independència i una de vermella si n'eren contraris. Resultat: 93,24% a favor amb una participació del 83,56%.

8. Macedònia. Unilateral, 8 de setembre de 1991.

- *Donaria suport a una Macedònia independent amb el dret d'entrar en una futura unió d'estats sobirans de Iugoslàvia?*

Resultat: 96,4% a favor, amb una participació del 75,7%.

9. Turkmenistan. Unilateral, 26 d'octubre de 1991.

- *Està d'acord amb l'establiment legal de Turkmenistan com un estat democràtic independent?*
- *Dóna suport a la declaració del President del Soviet Suprem de la República Socialista Soviètica de Turkmenistan "Sobre la política exterior i interna de Turkmenistan" i l'activitat per implementar-la?*

Resultat: 94,1% a favor amb una participació del 97,4%.

10. Ucraïna. Unilateral, 1 de desembre de 1991.

- *Dóna vostè suport a l'Acta de Declaració d'Independència d'Ucraïna?*

Resultat: 90,32% a favor, amb una participació del 84,18%. El referèndum fou convocat per Parlament ucraïnès per confirmar l'Acta de Declaració d'Independència que havia estat aprovada pel Parlament el 24 d'agost de 1991.



Votants ucraïnesos durant el referèndum de 1991

11. **Bòsnia-Herzegovina**. Unilateral, 29 de febrer i 1 de març de 1992.

- *Està a favor d'una Bòsnia-Herzegovina sobirana i independent, com a estat de ciutadans i nacions iguals de musulmans, serbis, croats i altres que hi viuen?*

Resultat: 99,7 % a favor amb una participació del 63,4%.

12. **República of Tatarstan**. Unilateral, 21 de març de 1992.

- *Plebiscit per refrendar la Constitució.*

Resultat: 62% a favor. El referèndum i la constitució van ser declarats inconstitucionals per part del Tribunal Constitucional Rus. Més tard el 2002 definien la República de Tatarstan com a part de la Federació Russa.

13. **Eritrea**. Acordat, 23-25 d'abril de 1993.

- *Accepta vostè que Eritrea esdevingui un estat sobirà i independent?*

Després de 30 anys guerra contra l'ocupació d'Etiopia, des de 1991 s'establí un estat independent de facto amb

un un govern provisional, el qual dos anys més tard organitzà un referèndum d'independència sota els auspicis de l'ONU.

Resultat: 99,83% a favor, amb una participació del 98,5%

14. Quebec

Primer referèndum. Unilateral, 20 de maig de 1980.

- *El Govern del Quebec ha fet pública la seva proposta de negociar un nou acord amb la resta del Canadà, sobre la base de la igualtat de les nacions; aquest acord permetria al Quebec adquirir la facultat exclusiva per legislar les seves lleis, imposar els seus impostos i establir relacions a l'estranger – en altres paraules, la sobirania – i al mateix temps permetria mantenir amb el Canadà una associació econòmica que inclou una moneda comuna, qualsevol canvi en la situació política resultant d'aquestes negociacions només es durà a terme amb l'aprovació popular a través d'un altre referèndum; en aquests termes, dóna vostè al Govern del Quebec el mandat per negociar l'acord proposat entre el Quebec i el Canadà?*

Resultat: 59,56% en contra i 40,44% a favor, amb una participació del 85.61%

Segon referèndum. Unilateral, 30 d'octubre de 1995.

- *Està vostè d'acord amb què la regió del Quebec hauria d'esdevenir sobirana*

*després
d'haver fet
una oferta
formal a
Canadà per una
nova
associació
econòmica i
política, dins
de la llei,
tot i
respectant el
futur de
Quebec i de
l'acord signat
el 12 de
juny de 1995.*

Resultat:

50,58% en
contra i
49,42% a
favor, amb una
participació
del 93,52%



15. **Timor Oriental.** Acordat, 30 d'agost de 1999.

▪ *Accepta*

*l'autonomia
especial
proposada per
al Timor
Oriental dins
de l'estat
unitari de la
República de
Indonèsia?*

- *Rebutja
l'autonomia
especial
proposada per
al Timor
Oriental la
qual comporta
la separació
de Timor
Oriental
d'Indonèsia?*

Els votants
havien
d'introduir a
l'urna una de
les dues
paperetes.

Resultat:

78,5% a favor,
amb una
participació
del 98,60%. Va
tenir lloc
sota pressió
militar
d'Indonèsia i
tutelat per
les Nacions

Unides.

16. **Montenegro.** Acordat, 21 de maig de 2006.

Desitja vostè que Montenegro esdevingui un estat independent amb ple reconeixement legal i internacional?

Els requisits exigits per al reconeixement de Montenegro per part de la federació Sèrbia i per la Unió Europea foren aconseguir un mínim de participació del 50% de les persones amb dret a vot, i el Sí havia d'obtenir un resultat superior al 55% dels vots vàlids emesos.

Resultat: 55,4% a favor, amb una participació del 86,49%



Activistes montenegrins fent propaganda pel Sí

17. **Sudan del Sud.** Acordat, entre el 9 i el 15 de gener de 2011, amb el requisit d'una participació superior al 60%.

- **No hi havia pregunta.** La papereta de vot contenia dues opcions "Unitat" i "Secessió" escrites en

anglès, amb dibuixos, i calia marcar-ne una mitjançant l'empremta dactilar. Resultat: 98,83% a favor, amb una participació del 97.58%



Ciudadans de Sudan del Sud votant en el referèndum d'independència del 2011

18. Puerto Rico

Primer referèndum. Acordat, 23 de juliol de 1967.

- Els votants triaven entre Commonwealth, estatalitat o independència. Una majoria del 60,4% votà

a favor de l'estatus de Commonwealth, amb una participació del 65,9%.

Segon referèndum. Acordat, 4 de novembre de 1993.

- Els votants triaven entre Commonwealth, estatalitat o independència. Una majoria del 48,6%% votà a favor de l'estatus de Commonwealth, un 46,3% ser un estat dels Estats Units i un 4,4% la independència, amb una participació del 73,5%.

Tercer referèndum Acordat, 13 December 1998.

- Els votants havien de triar entre estatalitat (com a estat dels Estats Units

d'Amèrica),
commonwealth
(govern
limitat),
estat lliure
associat (als
Estats Units,
amb ciutadania
pròpia),
independència,
o cap de les
opcions.

Resultat:

L'estatalitat
obtingué el
46,6%, commonwe
alth 0%, estat
lliure
associat,
0,3%,
independència
2,6%, i cap
de les opcions
50,3%, amb una
participació
del 71,3%.

Quart referèndum. Acordat, 6 de novembre de 2012.

- *Està d'acord en mantenir la condició política territorial actual?*

Les respostes possibles eren

Sí o No.
Aquells qui
votaven que
no, havien
d'elegir entre
tres opcions
possibles
desitjades:
estatalitat,
estat lliure
associat
sobirà i
independència.

Resultat: 54%
van votar que
No, a la
primera
pregunta i 46%
que Sí.
D'aquells que
van votar a la
segona
pregunta: un
61,11% van
triar
estatalitat,
33,34% estat
lliure
associat i
5,55%
independència.



19. **Crimea.** Unilateral, 16 de març de 2014.

- **Pregunta 1:** *Està a favor de la unificació de la península de Crimea amb Rússia com a subjecte de la Federació?*
- **Pregunta 2:** *Està a favor de la restauració de la constitució de Crimea de 1992 i l'estatus de la península de Crimea com a part*

d'Ucraïna

Resultat:

96,7% a favor amb una participació del 83,01%. El referèndum va tenir lloc en un context de militarització russa i no ha estat reconegut ni pels EUA ni per la UE.

20. **Escòcia.** Acordat, 18 de setembre de 2014.

- *Escòcia hauria d'esdevenir un estat independent?*

Resultat:

55,3% en contra, amb una participació del 84,6%.

Per a més informació sobre el referèndum d'Escòcia podeu consultar aquest [article](#) i [aquest altre](#).